

Mindennapok az Ibarában

KULTÚRA

Részlet Calmon Miraton, Krad papjának útinaplójából

A Hradzsot végigjárva számos érdekes és hallatlan dologra bukkantam utazásaim során. Oly szokások és tények voltak ezek, amelyekről korábban, az útra való felkészüléskor magam is olvastam, de megmosolyogtam a leírások készítőjét. Tévedésnek, túlzásnak, mitöbb, néhol már-már szemenszedett hazugságnak tartottam e szavakat, ám most úgy hiszem, ideje megkövetnem a sorok íróit.

E lapokon, saját tapasztalataim osztom meg mindazokkal, akik Krad Egyházának könyvtárát veszik igénybe útmutatásért egy, a dzsadok közé tervezett útjukhoz. Csak remélni tudom, hogy a jegyzeteimet elrendező és letisztázó könyvtáros atyák nem írják szavaim épp úgy a meleg és a napszúrás számlájára, ahogyan tettem azt én is korábban mások írásaival.

Ha e sorokat olvasod, kedves utazó, s vérmérsékletedhez mérten bármi hallatlant, felháborítót, vagy hihetlent olvasol, hát azt tanácsolom neked, ne utazz a sivatagba!

Hétköznapiok a Taba el-Ibarában

A dzsad felfogás és szokások

Mivel a dzsadok alapvető életfilozófiája az ynevi életük során elérhető javakra és örömökre fókuszál, ugyanakkor dzsenn örökségként jellemző rájuk egyfajta erkölcsi vakság is, így emiatt egyáltalán nem fogékonyak az Írásban, valamint egyéb törvényekben, rendeletekben szó szerint nem rögzített kötelességekre, az úgynevezett "törvény szellemére", illetve alkotójának erkölcsi akaratára. Minden szabályt szó szerint vesznek és ennek megfelelően tartják be. Erre a legjobb példa egy megtörtént eset. A manifesztációs háború alatt Mezrudban egy mezőváros számos dzsad menekültet fogadott be, a tömegeknek menedékeket építettek a városka határában. Sogron egyik ünnepén azonban a város előljárója rendeletben megtiltotta, hogy a menekültek három napig nem léphetnek be a városba, nehogy megzavarják az ünnepséget. Mivel a rendelet szövegében nem úgy fogalmazott, hogy három nap és három éjjel, így a dzsadok a helyi városi milícia legnagyobb bosszúságára minden éjjel bementek a városba.



Dzsad mondás, hogy nem kell tisztességesnek lenni, elég annak látszani.

Fontos megemlítenem még a dzsadok vízhez és a zöld növényzethez való viszonyát. A víz Ibarában nem csak szomjat oltó anyag, de a gazdagság szimbóluma is egyben. A gazdag dzsadok a vízzel kerteket, fákat locsolnak, amelyek a házaikat díszítik, a leggazdagabbak egész zöldellő parkokat tartanak fenn palotáik falain belül. A nagyobb lakomák alkalmával vízzel mosnak kezet vagy vizet öntenek a földre, amit a szolgák feltörölnek és a vizes rongyokat a kapuk előtt várakozó koldusoknak dobják, akik vérre menő harcokat vívnak egy-egy felmosó rongyért vagy törülközőért amiből némi szerencsével egy fél pohár vizet kifacsarhatnak.

Az uralkodói vagyonnal rendelkezők szökőkutakat, medencéket is építtetnek udvaraikba. Haszonnövényeket persze mindenki igyekszik termesztetni, de a legtehetősebbek kifejezetten dísznövényekkel ékítik birtokaikat, hangsúlyozva, hogy ők ezt is megengedhetik maguknak. Legjellemzőbb példa erre a hajdani Abu Baldek-i emír legendás rózsakertje, ahonnan az emír engedélye nélkül, akár csak egyetlen virágot is, leszakítani halálos bűnnek számított.

Szintén fontos kiemelni a koldusokkal és rászorulókkal való bánásmódot. Az alamizsnálkodás vallási előírás és a sikeres élet záloga, ezért a vallási ünnepeken kívül is minden valamire való dzsadnak kötelessége. Meglepő dolog, de a Taba el Ibara városaiban, vagy falvaiban a szegények sosem halnak éhen. A templomok, a paloták és a bazárok körül mindig rengeteg a koldus, és jut is nekik alamizsna szinte minden áldott nap. A képhez persze hozzátartozik, hogy mint a fenti, törülközős példa is mutatja, ez sokszor megalázó módon történik, ám nem ritka a bőkezű jóakaró által juttatott adomány sem. A rászoruló utazó is biztos lehet abban, hogy ha mást nem is, valami szűkös helyet ahol meghúzhatja magát, pár falatot és az életben maradáshoz elegendő innivalót mindenképpen kapni fog. Fokozottan érvényes ez a sivatagban bajba jutott emberekre, karavánokra. Aki arra jár, és tud mindenképpen segíteni fog nekik amennyire lehetőségei engedik. Karavánra, bajba jutott utazókra támadni pedig a legnagyobb bűnök egyike, ami persze nem jelenti azt, hogy ha nyom és túlélő

nélkül megoldható, az útonállók, vagy a kapzsi ellenlábások ne tennék meg.

Említést érdemel még az öltözködés és a különböző társadalmi rétegek, nemek közötti érintkezés szabályai, valamint az illem.

Igaz például, hogy a nőket nem tartják a férfiakkal egyenrangúnak a dzsad kultúrában, de ennek ellenére tisztelettel kell bánni velük. Státusukat pyar mértékkel nézve úgy tudnám leírni, mint egy kiemelten értékes háziállatét. Ennek ellenére Galradzsa szent törvényei szerint a nőknek is vannak jogaik. Például a férjes asszonyoknak, uruk köteles saját lakrészt biztosítani, ha többnejű, akkor mindegyiknek sajátot. A házáséletet is egyenlő megosztásban kell élni a több feleséggel, mindegyik ugyanannyi ajándékra, gyermekeiknek ugyanolyan elbánásra van joga. Ha ezek nem teljesülnek, a férfi szégyenben marad, és a nő büntetlenül elhagyhatja, azonban nem vihet magával mást, csak amit a testén visel. Így "természetesen" minden valamirevaló sütnivalóval rendelkező dzsad feleség mindennap több fontnyi arannyal ékszerezzi fel magát, de legalábbis az összes ékszert felveszi, amire ráteheti a kezét.

Az egyéb módon való elhagyás és házasságtörés komoly bűnnek számít. A törvények szerint az ilyen asszonyt megkövezik, hacsak a férje nem öli meg előbb. A pyar erkölcsökkel mérve felháborító módon a feleség, férj általi megölése nem jelent gyilkosságot, azt a férfi bármikor büntetlenül megteheti, akár csak az asszony megverését, utóbbi esetben azonban köteles gyógyíttatásáról gondoskodni, mert mint igazhitű segítőnie kell a bajba jutott sérülteken.

Ismeretlen férfinak nő nem illik arcát mutassa, az örömlányok és a női harcosok kivételével, előtte tehát mindenképpen szükséges a bemutatkozás és általában a nő arcát az így bemutatott férfi is csak a nyilvánosság előtt elzárt helyen pillanthatja meg. Még a hastáncos kurtizánok is fátylat viselnek az arcuk előtt, még akkor is ha testük egyébként jórészt fedetlen.

A dzsadoknál a társadalmi státust jelzi a beszéd hangereje is, a magasrangú ember

halkan beszél, a leghatalmasabbak általában a mellettük álló bizalmas emberüknek suttognak. Ez egyrészt azért van, mert aki nagytekintélyű az, ha halkan beszél akkor is mindenki inni fogja szavait, másrészt az igazán magas rangban lévők részéről már az is kegy, ha valakihez hozzászólnak.

Öltözködésben elterjedt az emáme, az egész testet borító lepelszerű öltözet, ami egyrészt szellős másrészt védelmet nyújt a napsütés elől. A férjes asszonyok és az atyai uralom alatt álló lányok nagyjából burkát viselnek, amit a szemrés kivételével egész arcukat takarja, lepelszerű, legtöbbször sötét színű és nem követi a test vonalait. Minél gazdagabb egy dzsad annál drágább, díszesebb, ugyanakkor használhatatlanabb ruhákat visel, mint például az óriási turbán vagy a teljesen kunkori orrú, járásra gyakorlatilag alkalmatlan papucs. Ez azért van, hogy hangsúlyozza: ő annyira gazdag és hatalmas hogy semmit nem kell maga csinálnia, szolgálói mindent megtesznek neki.

A dzsádok imádják az ékszereket, főleg az aranyat és a drágaköveket. A legtöbbjük e tekintetben a mennyiséget részesíti előnyben a minőséggel szemben, egyáltalán nem ritka például az olyan jómódú dzsad férfi akinek minden ujján legalább egy drágaköves gyűrű van. A dzsad férfiak is törekednek arra, hogy vagyonuk lehető legnagyobb részét viseljék magukon, mert sosem lehet tudni, mikor kerülnek olyan helyzetbe, hogy csak az marad az övék, amit épp testükön hordanak.

Kereskedelem és alkudozás

Ibara a szélsőségek birodalma. Az élelmiszer, a víz, a fa, a takarmány és még számtalan dolog ami máshol általában bőséggel van jelen, itt hétköznapi dolog helyett hiánycikkeknek számítanak. Ezzel szemben a Shihara folyóban arany, a Mélysivatagban drágakövek találhatóak és a fajháború, a két Manifesztációs Háború valamint a számos egyéb kisebb háborúk, összecsapások révén rengeteg elveszett

varázstárgy, drága fegyver, vért és egyéb értékes tárgy hever szanaszét vagy forog a piacon, természetesen ugyanennyi vagy még több közönséges hamisítvány, egyéb kacat közé keveredve, töménytelen ősi titkokat tartalmazó tekerccsel, óriási kincsekhez vezető térképekkel egyetemben. Gyakorlatilag a túléléshez nélkülözhetetlen a kereskedelem, melynek sajátos kultúrája alakult ki itt, továbbá a dzsad hagyományok kiemelt védelmet biztosítanak az úton lévőknek s minden igazhitűnek kötelessége segíteni a rászorulókon, alamizsnával biztosítani a túlélésüket. Ugyanakkor mégis a fényűzés, a külsőségek határozzák meg egy-egy ember társadalmi státusát.

A kereskedelem területén uralkodó sajátos hagyományok legfontosabbika az alkudozás. A dzsad kultúrában csak az emírek és a bolondok fogadhatják el az első ajánlatot anélkül, hogy ne mutassák magukat gyengének. Ez abból ered, hogy mivel az erőforrások szűkösek, mindnekinek családja és maga iránti kötelessége a lehető legkevesebbet adni és a legtöbbet kapni. Így a kereskedők a helyben szokásos piaci ár öt-tízszerezésért kínálják először portékájukat. Az alkudozás általában úgy zajlik le, hogy a fenti áron a vevő nyilvánosan felháborodik és távozni kíván, ám a kereskedő könyörög a vásárlásért, hogy családját eltarthassa, természetesen a vevő kegyet gyakorolva marad és mond egy árat, ám a kereskedő azt kevesli és azon kezd jajongani, hogy ő így éhen fog halni, a vevő jó szívére és bőkezűségére, gazdagságára apellálva kéri a piaci ár három-négyszeresét. A vevő erre saját magára családjára hivatkozik, ez az ár őt valósággal kisemmizi. Végül általában megállapodnak a piaci ár két-háromszorosában, majd a kereskedő megajándékozza a vevőt még néhány termékkel amiket gyakran maga a vevő választ ki vagy a kereskedő lesi, min akad meg még a vevő szeme. A vevő örül és valójában mire a vétel lezajlik, a vevő a piaci áron szerzi be azokat a dolgokat amire szüksége van, még ha ezek egy részét hivatalosan ajándékba is kapja.

Az alku folyamatában bevett fogásnak számít a sírás, a szakálltépés, ruhadarabok mutogatása.

„- Szerinted akinek ilyen kaftánja van annak van ennyi pénze arra az aranygyűrűre amit te tíz aranyért kínálsz?

- Drága effendim, még a papucsom is drágább annál a fizetségénél amit te ajánlasz az ékszerért."

Későbbi fázisban a hajlongva hálálkodás vagy a szorgos számolgotás, méregetés is a folyamat részét képezi. Komolyabb üzletekben, ahol például drága kelméket, szőnyegeket, ágyasokat vagy értékes varázstárgyakat árulnak, a betérő vevőt megvendégelik, leggyakrabban enyhén cukrozott frissítőkkal, tomorcsuk teával, fekete levessel, gyümölcsökkel, vagy édességekkel kínálják, függetlenül attól, hogy vásárol-e vagy sem. Persze ha a vevő láthatóan szegény vagy toprongyos, elkergetik, a koldusoknak adnak némi ételt alamizsnaként és elküldik az üzlet környékéről.

Kivételesen szerencsés helyzetben van az a vevő, aki aznap elsőként tér be az üzletbe (persze nappal, mert tisztességes kereskedő általában éjjel nem köt üzletet), a dzsad babona ugyanis azt tartja, hogy ha az első vevő nem vesz valamit, akkor egész nap nem lesz szerencse a kereskedésben. Ilyenkor ha kell még a fenti árak alá is mennek a kereskedők hogy valamit, - tényleg bármit - rásózzanak a boltból a vevőre. A tapasztalt vásárlók kiváló üzletet köthetnek ezen alkalmakon.

Így működik a dzsad piac, a bazár.

Általában véve az alkudozás a dzsadok vérében van, annyira, hogy adásvételen kívül az élet más területein is hajlamosak alkudozni, még ha az életükről van szó, akkor is.

Játéktechnikailag ha dzsad bazárban vásárláskor a karakter ha nem rendelkezik dzsad kultúra 1. fokkal illetve 1. fokú dzsad nyelvtudással, akkor biztosan megpróbálják átverni, ekkor ha nem rendelkezik értébecslés 1. fokkal, mindenképpen bővítit sóznak rá, méghozzá borsos áron. Ahhoz, hogy a dzsad piaci áron vásároljon és az alkudozás folyamatát megfelelően bonyolítsa le egy-egy áruért, értébecslés 2. fokkal és dzsad kultúra 2. fokkal kell rendelkeznie. Egyébként a KM-ek a játékosokkal dobassanak értébecslés próbát és a siker-balsiker függvényében akár kiváló vagy csapnivaló üzletet is köthetnek a bazárban. Nem véletlen, hogy az Ibarában tapasztalatlan utazóknak azt tanácsolják, fogadjanak fel vezetőt és vásároljon be nekik ő.

2014.01.

Szerző: Négykapu

Forrás: Erion.hu

Szerkesztette: Magyar Gergely